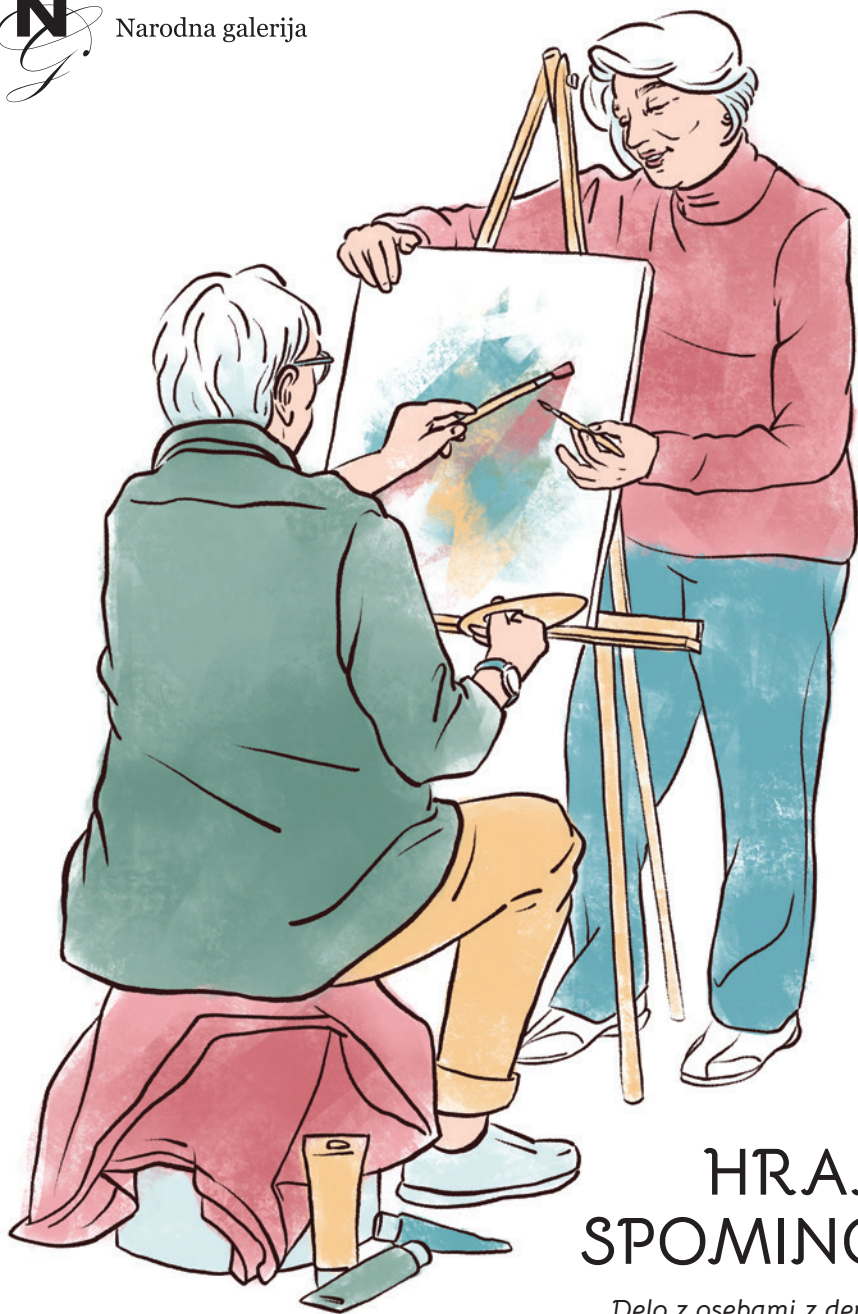

Narodna galerija

HRAMI SPOMINOV

*Delo z osebami z demenco
v muzejskem okolju*

Priročnik za muzejske pedagoge

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

616.892.3
069.12-056.24

BRAUNSBERGER, Nataša

Hrami spominov : delo z osebami z demenco v muzejskem okolju. Priročnik za muzejske pedagogice / [uredili [in] besedilo Nataša Braunsberger, Živa Rogelj ; fotografije arhiv Narodne galerije]. - Ljubljana : Narodna galerija, 2023

ISBN 978-961-7209-02-0
COBISS.SI-ID 162721539

Izdala in založila Narodna galerija
Zanjo Barbara Jaki
Uredili Nataša Braunsberger, Živa Rogelj
Besedilo Nataša Braunsberger, Živa Rogelj

Jezikovni pregled Mirjam Furlan Lapanja
Fotografije arhiv Narodne galerije
Oblikovanje in ilustracije Katja Kastelic
Naklada 500 izvodov
Tisk Evrografis d. o. o.

© Narodna galerija in avtorji, 2023

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Narodna galerija je 19. septembra 2020 kot prva muzejska ustanova v Sloveniji postala demenci prijazna točka. Ni naključje, da je bilo to prav na začetku jeseni – september je namreč svetovni mesec Alzheimerjeve bolezni, posvečen ozaveščanju o različnih vrstah demence in zmanjševanju stigme te bolezni.

V Narodni galeriji smo se povezali z združenjem Spominčica – Alzheimer Slovenija, ki je za nas izvedlo strokovno usposabljanje in nam pomagalo z dragocenimi nasveti za delo z osebami z demenco. Skupaj soustvarjamo prilagojen program, s katerim se želimo približati ne samo osebami z demenco, temveč tudi njihovim svojcem, oskrbovalcem, ki se zaradi skrbi za obolele spoprijemajo s socialno izključenostjo ter so pogosto prezaposleni, negotovi in izčrpani.

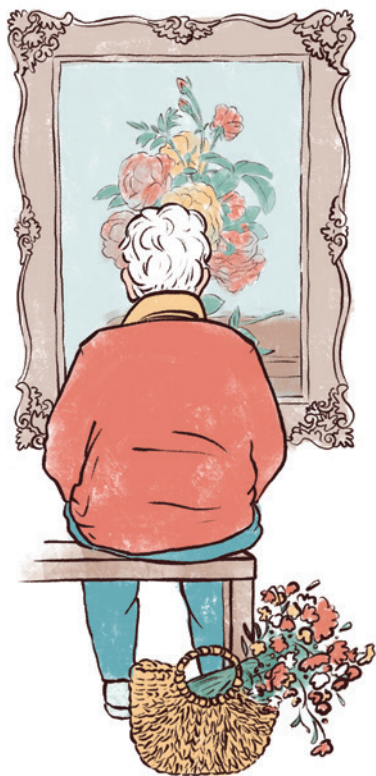
Vsem, ki se srečujejo z demenco, želimo pomagati pri premagovanju strahu in olajšati stisko, ki jo ob tem občutijo, hkrati pa ponuditi zamisli za preživljanje časa v muzeju, ki lahko sodelujočim polepšajo skupne trenutke in vsaj za kratek čas odložijo breme bolezni. Čeprav je včasih za vključevanje v dejavnosti potrebnega nekaj prepričevanja, se trud in vztrajnost nazadnje poplačata z nasmehi in zadovoljstvom vseh udeleženih. Želimo si, da vam priročnik pred vami olajša prve korake pri delu z osebami z demenco v muzejskem okolju.

Muzeji s svojimi zbirkami in programi povezujejo družbo in gradijo skupnosti.

NA KRATKO O DEMENCI

Demenca je kronična napredujoča bolezen možganov, ki jo povzročajo spremembe možganskih celic, in se kaže z motnjami spomina, mišljenja, orientacije, prepoznavanja, razumevanja, računskih in učnih sposobnosti ter govorjenja, izražanja in presoje. Razlikujemo več vrst demence.

Demenca ni del normalnega staranja, možnost, da zbolimo zanjo, pa s starostjo narašča. V starosti nad 65 let ima demenco

že vsak peti človek, v starosti nad 80 let pa vsak tretji. V Sloveniji je obolelih že več kot 32.000 oseb, v Evropi 10 milijonov, na svetu pa že več kot 55 milijonov. Število iz leta v leto narašča: po podatkih Svetovne organizacije za Alzheimerjevo bolezen vsake 3 sekunde nekdo na svetu zboli za to boleznijo. Vsakih 20 let se bo število obolelih podvojilo in bo leta 2030 doseglo 78 milijonov, leta 2050 pa že 139 milijonov. Zaradi napredovanja bolezni postanejo osebe z demenco vse bolj odvisne od drugih in sčasoma potrebujejo 24-urno pomoč. Ob tem lahko svojci postanejo izpostavljeni hudim psihičnim, fizičnim in finančnim obremenitvam ter socialni izključenosti. Demenca je tako danes ena največjih zdravstvenih, socialnih in finančnih težav sodobne družbe – za vsakega obolelega namreč v povprečju skrbijo še trije drugi ljudje.

ZAKAJ JE POMEMBNO DELATI Z OSEBAMI Z DEMENCO TUDI V MUZEJSKEM OKOLJU?

Za zadovoljevanje psihosocialnih potreb oseb z demenco je pomembna vrsta dejavnosti, med njimi pa se v zadnjih letih vse bolj poudarja tudi stik z umetnostjo oziroma umetniško udejstvovanje; to obolelim namreč daje oziroma vrača občutek dostojanstva, avtonomije, recipročnosti, spodbuja vključenost v družbo in zmanjšuje stigo. V priločniku se bomo osredotočili na pomen vizualne umetnosti in likovnega ustvarjanja, ki zagotavlja pozitivne učinke na kognitivni, čustveni in družbeni ravni,

seveda pa lahko vsak tip muzeja dejavnosti prilagodi v skladu s svojimi zbirkami in področji proučevanja.

Dejavnosti so lahko - odvisno od ciljev, ki si jih zastavimo - usmerjene zgolj v veselje in zabavo oziroma je njihov namen, da udeleženci zamotijo, lahko pa jih zasnujemo tudi z namenom tolažbe, stimulacije, pomiritve ali pa za urjenje spomina in utrjevanje identitete osebe z demenco. Učinek dejavnosti je lahko hkrati tudi indirektn in daje smisel ljudem, ki skrbijo za obbolele, ali pa ozavešča širšo skupnost in lokalno okolje uči sočutnosti in prilagodljivosti ter tako izboljšuje kakovost življenja obolelim posameznikom in njihovim oskrbovalcem.

Muzeji svoje prostore in dejavnosti že desetletja prilagajamo številnim ranljivim skupinam in za delo z njimi uporabljamo različne specialnopedagoške pristope. Krog skupin in oseb, ki potrebujejo več naše pozornosti, pa se vztrajno širi in vanj

je glede na vztrajno naraščanje števila obolelih treba začeti vključevati tudi osebe z demenco. Tako v javnosti širimo védenje o tej sodobni težavi, pomagamo izboljšati kakovost življenja vsem neposredno in posredno prizadetim ter tako pripomoremo k demenci prijaznejši družbi.

Osebe z demenco so lahko tudi žrtve nenehnega oštevanja, popravljanja in zikanja njihove stvarnosti, kar pogosto povsem nehote počnejo tako svojci kot družba. V muzeju pa so ob primernem vodenju spodbujeni, da gledajo, opazujejo, čutijo, se spominjajo in izražajo brez težkega bremena, da je njihovo videnje napačno. Spoštovanje in potrditev sta za vsakega posameznika ključnega pomena in sprožata notranje zadovoljstvo, to pa posledično izboljšuje tudi telesno počutje.

Muzealije so nosilci in sprožilci spominov.

PRIPRAVA DEJAVNOSTI V MUZEJSKEM OKOLJU: VODENI OGLEDI IN LIKOVNO USTVARJANJE

Vodeni pogovor ob umetninah

Pri začetnem spoznavanju in snovanju programov ne moremo mimo enega prvih in temeljnih programov za delo z osebami z demenco v muzejskem okolju: program *Meet Me* iz newyorškega muzeja MOMA temelji na vodenem ogledu in pogovoru o umetninah v dvanajstih različnih tematskih modulih, ki na koncu lahko vključujejo tudi likovno dejavnost. Program je podprt s spletnimi priročniki, ki vključujejo osnovne informacije za delo z osebami z demenco; priporočila muzejskim pedagogom, kako zasnovati program; in nasvete organizacijam, kako načrtovati obisk z varovanci. Koristni napotki so dostopni tudi v obliki videoposnetkov. V Narodni galeriji smo pri

prilagoditvi programa sledili omenjenim priporočilom, ki jih na kratko povzemamo v nadaljevanju, seveda pa se pri snovanju vsake dejavnosti opiramo tudi na lastne izkušnje in dejavnosti prilagajamo našemu okolju in svoji ustanovi. V muzejih, kjer boste delali z različnimi muzejskimi predmeti, pristop ustrezno prilagodite.

Med posameznim obiskom po priporočilih ne predstavljamo več kot od tri do pet umetnin in izbiramo takšne motive, ki pritegnejo našo ciljno skupino. Ob vsakem izbranem umetniškem delu oziroma muzejskem predmetu si praviloma vzamemo od pet do deset minut časa za razlago in udeležence vključujemo v pogovor. S stimuliranjem čutnih zaznav spodbujamo priklic spominov, zato je pomembna uporaba multisenzornega pristopa, da je razumevanje posameznega dela bolj doživeto in razumljivo. Od opisovanja umetnine preidemo na spomine udeležencev, ki jih povežemo

z upodobljenim motivom ali predmetom. Umetnina oziroma muzejski predmet v tem primeru delujeta kot spodbujevalnik za vzpostavljanje možganskih povezav. Za vsako izbrano delo pripravimo največ tri vprašanja, da udeleženci v procesu ne izgubijo zanimanja in pozornosti.

Ogled razdelimo na pet korakov:

- ♦ **opazovanje**, pri katerem si vsak posameznik najprej sam ogleduje izbrano delo;
- ♦ **opisovanje**, pri čemer spodbujamo k naštevanju opaženega, ob tem si lahko pomagamo z namigi o detajlih, barvah, smeri gibanja, naslikanih osebah in predmetih;
- ♦ **interpretiranje**, pri katerem ima večjo vlogo mentor, ki razloži vsebino in okoliščine nastanka dela, družbeni in zgodovinski okvir, tehniko in materiale, ki so bili uporabljeni;
- ♦ **povezovanje**; pri čemer umetnino povežemo z življenjem in izkušnjami udeležencev ter jih spodbujamo k medsebojnemu deljenju spominov; ne pozabimo, da se pri tem kot mentorji tudi sami veliko naučimo;
- ♦ **povzemanje**; na koncu obnovimo glavne teme pogovora in opozorimo na najpomembnejše poudarke. Pohvalimo udeležence in se jim zahvalimo za sodelovanje.

Kako bomo vodili pogovor, je odvisno od zastavljenih ciljev in skupinske dinamike, vsekakor pa skupaj ugotavljamo, kaj je upodobljeno, kakšni so odnosi med osebami na sliki in razpoloženje, kakšna je barvna shema, s katerimi materiali je ustvarjeno delo. Za lažje razumevanje in bolj doživeto izkuš-

Izogibajmo se vprašanju ZAKAJ, kajti odgovor zahteva utemeljitev, tega pa oseba z demenco pogosto ni zmožna.

njo je zaželeno, da slikarske pripomočke in z motivom povezane rekvizite tudi pokažemo, udeleženci jih lahko otipajo, povohajo in poslušajo. Izogibajmo se vprašanjem odprtega tipa, ki zahtevajo priključitev. Takšna vprašanja so na primer: »Kaj vidiš na sliki?«, »Kaj počnejo osebe na sliki?«, »Kakšna se vam zdi slika?« ... Naš cilj naj bo, da se oseba pri dejavnosti počuti dobro in uspešno; če je namreč v zadregi, se lahko zapre vase in naš trud bo zaman. Pomagamo ji tako, da ji ponudimo izbiro med dvema odgovoroma: »Je na sliki deklica ali deček?«, »So prevladujoče barve na sliki modre ali zelene?«, »So upodobljenci veseli ali žalostni?« ...

Optimalen skupni čas trajanja dejavnosti naj bi bil po priporočilih približno 45 minut, število udeležencev pa do deset oseb s spremljevalci. V praksi se števila udeležencev ne da vedno natančno načrtovati, zato temu primerno prilagodimo število izvajalcev in pomočnikov. Prav tako je od skupine in njene dinamike odvisno, kako dolgo naj

traja posamezna dejavnost. Po naših izkušnjah so bili udeleženci pri ogledu umetnin zbrani okrog 15 minut, likovno delavnico pa smo z lahkoto podaljšali na 60 minut.

Likovno ustvarjanje in zakaj ga vključiti v program

Ustvarjalnost je del nas in se kaže na različnih področjih vsakdanjega življenja. Izhaja iz naših trenutnih zmožnosti in razpoloženja in ne temelji na spominskih vzorcih iz preteklosti. Nasprotno od rutinskih vsakodnevnih opravil ustvarjalni procesi potekajo neodvisno od spomina – še več kot to; spomin celo spodbujajo in pogosto priključijo minule doživljaje. Prav zato je ustvarjanje za osebe z demenco dostopno in zelo koristno. Omogoča jim, da spregovorijo o svoji izkušnji, s čimer tkejo močne vezi z družinskimi člani oziroma vsemi vpletenimi, tudi s strokovnimi delavci, negovalci in osebjem, ki izvaja določeno dejavnost. Razumemo jo lahko kot drugačen način komuniciranja, ki introvertiranim in tistim obolelim, ki že izgublajo dar govora, omogoča sporočanje in izražanje ter razvijanje socialnih spretnosti.

Nekatere osebe z demenco celo na novo odkrijejo in razvijejo nenadne umetniške sposobnosti. Tudi tisti, ki v preteklosti niso kazali nobene nagnjenosti do vizualnega ustvarjanja, lahko v spremenjenih okoliščinah odkrijejo veselje ali celo izjemne izrazne veščine, tisti, ki so se umetniško izražali že v preteklosti, pa pogosto najdejo uteho v vračanju k tej dejavnosti. Strokovnjaki menijo, da verbalna stran možganov

preneha zavirati vizualno, zato se ta lahko sprosti in sproži ustvarjalnost. Pogosto kreativnost doseže svoj vrh in nato s postopnim nevrološkim propadanjem usiha; če bo oseba z demenco na začetku še izbirala pestro paleto barv in zapolnila celoten format, bo z napredovanjem bolezni podlaga vse bolj prazna, barve omejene tudi le na en odtenek, linije ne bodo zaključene, risba bo postala fragmentarna.

Kakšni so pozitivni učinki likovne ustvarjalnosti na osebe z demenco?

Ustvarjanje lahko:

- ♦ spodbudi samozavedanje in omili čustvene konflikte;
- ♦ pomaga obvladovati nezaželeno vedenje in zasvojenosti;
- ♦ izboljša dojemanje stvarnosti;

- ♦ zmanjšuje in omili tesnobo;
- ♦ povečuje samozavest;
- ♦ pomaga pri ohranjanju zbranosti in pozornosti, saj se udeleženci na dane naloge osredotočijo in postanejo bolj prisotni;
- ♦ vsaj za kratek čas odžene misli na bolečine, nelagodje in druge nevšečnosti, ki povzročajo vznemirjenje;
- ♦ krepi prostorsko in abstraktno predstavo ter finomotorične spretnosti, kar pride prav tudi pri drugih vsakodnevnih opravilih;
- ♦ omogoča ponovno občutenje izvora lastne ustvarjalnosti in s tem povezanega iskrenega veselja.

Razlogi, ki so v prid ustvarjalnim dejavnostim, so številni

- ♦ Osebe z demenco navadno uživajo v umetniškem udejstvovanju, najsi bo to

Ustvarjanje pripomore k zmanjšanju tesnobnega razpoloženja, ki ga osebe z demenco pogosto doživljajo.

likovno ustvarjanje ali zgolj poslušanje razlage o umetniških delih.

- ♦ Umetnost je zaradi svoje multisenzorne narave, ki nagovarja vse naše čute, dosegljiva kljub izgubi spomina in omogoča doživljanje sedanjega trenutka ne glede na naša predhodna znanja in izkušnje.
- ♦ Kadar osebe z demenco ustvarjajo s svojo družino, to dobro vpliva na vse vpletene. Skupna dejavnost neguje socialno interakcijo in krepi občutek pripadnosti, pozitivni učinki pa so podvojeni: družinski člani uživajo sami in hkrati občutijo tudi zadovoljstvo svojca.
- ♦ Umetniško udejstvovanje ne povzroča škode in ni invazivno. Z njim povezana tveganja so enaka tistim, ki jih osebe z demenco tudi sicer doživljajo v vsakdanjem življenju, kot so recimo utrujenost, morda okušanje česa, kar ni hrana ...
- ♦ Negovanje kulturnega kapitala v vseh segmentih družbe, tudi med starostniki in obolelimi, koristi širši oziroma lokalni skupnosti.

V ameriški raziskavi, ki je na začetku 21. stoletja preučevala povezavo med ustvarjalnostjo in procesom staranja, pa so bili pri starostnikih poleg izboljšane splošnega zdravja, počutja in kognitivnih sposobnosti ter večje pozitivne naravnosti zaznani tudi

številni merljivi pozitivni učinki na zdravstveno stanje, kot so izboljšanje simptomov depresije, izboljššan odziv na zdravljenje in s tem zmanjšana uporaba zdravil na recept in brez recepta, manj obiskov zdravnikov in manj bolnišničnega zdravljenja.

Kako pripraviti ustvarjalno delavnico in na kaj moramo biti pozorni?

Za vsako spremljajočo likovno delavnico določimo tri kategorije: material, postopek in vsebino ustvarjanja, vedno pa moramo biti pripravljeni na sprotno prilagajanje posamezni skupini.

Za dobro počutje vseh udeležencev je pomembno, da izberemo primerno dejavnost oziroma prilagodimo težavnost. Pri tem, pa tudi glede morebitnih posebnih želja skupine, ki nas obišče, se je vedno dobro posvetovati z delovnimi terapevti in drugimi strokovnimi delavci, ki spremljajo skupino.

Vsako umetniško izrazno sredstvo ni nujno primerno za vsakega posameznika. Uporabljajmo različne likovne tehnike, ne samo risanja in slikanja, temveč denimo tudi kolaž ali pa pobarvanke, pri katerih ustvarjalcu ni treba skrbeti za reprezentativnost in realističnost končnega izdelka.

Če želimo doživljanje trenutka še bolj osmisliti, povežimo dejavnost s preteklostjo. Pogovarjajmo se in obujajmo spomine, ki jih priključimo izdelek ali sam ustvarjalni proces.

Osebo z demenco prijazno in strpno spodbujajmo k vključevanju in ustvarjanju.

Česar noče ali ne zmore storiti, naredimo skupaj. Posameznika lahko delno vključimo tudi v skupinski ustvarjalni proces; lahko denimo kaj nareže, prilepi, sestavi in tako prispeva svoj delček k celoti.

Pri pripravljanju izbrane ustvarjalne dejavnosti za osebe z demenco se držimo nekaterih preprostih pravil, ki bodo udeležencem zagotovila prijetno počutje in občutek varnosti in zbranosti.

- ♦ **Primerno pripravimo prostor**, ki naj bo urejen in pospravljen. Z mize odstranimo vse nepotrebne stvari. Zmanjšamo hrup in poskrbimo, da ni drugih motenj, ki bi ovirale zbranost.
- ♦ **Navodila naj bodo jasna in nazorna.** Postopek razdelimo na več korakov in ga kolikor mogoče poenostavimo. Vedno tudi pokažemo, kako naj bi dejavnost potekala. Ob tem čim manj govorimo, saj oseba tako lažje sledi prikazanemu.
- ♦ **Ponudimo izbiro, kadar koli je to mogoče.** Na izbiro dajmo različne ustvarjalne pripomočke, a vse, kar ponujamo, tudi pokažimo. Na držanje barvice ali čopiča v rokah se navadno res samodejno odzovemo s potegi teh pripomočkov po papirju, a nič ne bo odveč, če uporabo nazorno pokažemo. Tako preprečimo zadrego, če oseba posameznega pripomočka ne pozna.

**Bodite pripravljeni
na sprotno
prilagajanje
posamezniku in
skupini.**

- ♦ **Ne izogibajmo se ponovitev.** Posameznik se morda ne bo spomnil izvajanja določene dejavnosti, v spominu pa bo ohranil sam postopek, ob čemer bo občutil samozavest in zadovoljstvo. Primer za takšno likovno dejavnost je denimo barvanje pobarvank. Pobarvanke lahko osebe z demenco barvajo večkrat, motive lahko menjamo. Čim pogosteje bodo držale barvice ali čopič v rokah, tem bolj rutinsko bo zanje to opravilo. Barvanje oziroma slikanje je ena od dejavnosti, ki so ljudem z demenco zelo ljube.
- ♦ **Napredujmo od preprostih do zahtevnejših dejavnosti.** Ko ustvarjalec spozna postopek in ga usvoji, lahko polagoma preidemo na kompleksnejšo nalogo.
- ♦ **Veččutne zaznave so bližnjica do naših osebnih spominov.** Za stimulacijo lahko pri dejavnosti uporabimo tudi slikovni material in rekvizite, ki bodo spodbujali zaznavanje na več ravneh.
- ♦ **Vključimo glasbo.** Kognitivni upad poteka v možganih za različna področja ločeno. Desna možganska polovica, ki ima med drugim sposobnost slušnih zaznav, je pri napredovanju demence običajno prizadeta pozneje kakor leva. Pri osebah z demenco zato opazamo, da se spomnijo besedil pesmi in melodij, čeprav drugi spomini ne delujejo več dobro. Nežno, klasično glasbo lahko uporabimo v ozadju kot stimulans za ustvarjanje, vmes pa si lahko vzamemo odmor in poslušamo poznano glasbo in prepevamo. Tako bo naše druženje še prijetnejše.
- ♦ **Brez pritiska in pričakovanj.** Bodimo na voljo za pomoč, sicer pa ustvarjalca poslušajmo in sprejemajmo, pustimo mu

Vedno imejte v mislih:
ni pomemben končni
videz izdelka, tem-
več druženje, sode-
lovanje in veselje pri
ustvarjanju.

proste roke in ga ne popravljajmo. Osredotočimo se na napredek pri dejavnosti in manj na natančnost izvajanja ter dosego cilja. Posamezniku ni treba vsega narediti prav, niti mu ni treba dokončati izdelka. Ne pozabite – ni pomemben končni videz, temveč druženje, sodelovanje in veselje pri ustvarjanju.

Kdo naj vodi dejavnosti

Osebe z demenco potrebujejo drugačen, edinstven pristop, ki zahteva od nas veliko razumevanja, čustvenega in miselnega prilagajanja ter posebnosti v komunikaciji in sodelovanju z njimi.

Pomembno je, da dejavnosti izvaja usposobljen mentor, ki uporablja pozitiven model obnašanja s toplim, sprejemajočim vedenjem in:

- ♦ udeležence posluša, jih opazuje, vključuje posamezne korake, ki jih razloži, prilagaja dejavnosti in pomaga, ko je to potrebno, sicer pa pušča pri ustvarjanju čim večjo samostojnost;
- ♦ uporablja različne pristope in načine ter izzove udeležence tudi v preizkušanje

novosti, spodbuja njihovo eksperimentiranje in vse obravnava enakovredno;

- izkazuje dovoljšno zrelost, da obvlada različne situacije, in je sposoben samokritičnega mišljenja in ustrezne evalvacije, ki je nujno potrebna za napredek in izboljšave.

Najbolje je, če lahko pri zasnovi in izvedbi dejavnosti v muzeju sodeluje več različnih poklicnih profilov, od kustosa do likovnega in specialnega pedagoga.

Strokovne informacije
in nasvete lahko do-
bite tudi pri združenju
Spominčica –
Alzheimer Slovenija.

ZASNOVA CELOSTNEGA PROGRAMA – V MUZEJU, NA OBISKU ALI DOMA

Ker je demenca bolezen, ki posredno prizadene tudi svojce obolelega in vpliva na celotno družino in širšo skupnost, smo v Narodni galeriji program zasnovali celostno in pripravili tudi dogodke za svojce oziroma oskrbovalce oseb z demenco. Poleg strokovnih predavanj, namenjenih splošni zainteresirani javnosti, skupaj z združenjem Spominčica – Alzheimer Slovenija pripravljamo tudi srečanja Alzheimer Cafe. Na njih po predavanju še posebej spodbujamo pogovor in izmenjavo izkušenj, ki svojcem lajšata psihična bremena, kakršna doživljajo ob skrbi za obolele. Nabor tem za predavanja je kar se da širok, od prepoznavanja prvih znakov demence, urejanja pravnih vprašanj in skrbništva do spremljajočih zdravstvenih težav in primernih prostočasnih dejavnosti.

Za individualne obiskovalce in zaključene skupine v galeriji ponujamo vodene ogledе z ustvarjalnimi delavnicami po naročilu, pogovore o umetninah z ustvarjanjem pa izvajamo tudi na obisku – v domovih za starostnike ali drugod.

V današnjem času je izjemnega pomena, da so dejavnosti za vse, ki nas ne (z)morejo obiskati, dostopne tudi na spletu. Zato smo za domačo uporabo pripravili kratke videoposnetke z namigi za likovno ustvarjanje in pobarvanke, povzete in prilagojene po galerijskih umetninah. Za svojce in vse tiste, ki jih tema zanima, pa je objavljenih tudi nekaj preteklih predavanj na temo demence.

PRIMERI USTVARJALNIH NALOG

Likovne naloge

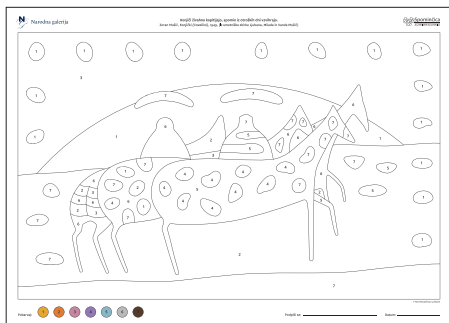
Za ustvarjanje v sproščenem ozračju doma smo pripravili likovne naloge, ki so dostopne na galerijski spletni strani kot kratki videoposnetki.

Pri izbiri predlogov se lahko navežete na predmete oziroma umetnine iz svojih zbirk. Naloge naj bodo preproste. Svetujemo, da se pri pripravi posvetujete z likovnim pedagogom.

Pobarvanke

Iz svojih muzejskih zbirk lahko izberete predmete in motive, ki so primerni za predelavo v pobarvanke. Osebi z demenco lahko ponudite uporabo barvne sheme, ki se približa izvirnemu delu oziroma predmetu, ali pa ji prepustite, da povsem po svoje izbira barve.

Primerni izzivi in naloge, ki jih lahko pripravite za osebe z demenco v povezavi z dediščino, ki jo hranite, so še:

- ♦ sestavljanke,
- ♦ vstavljanke,
- ♦ iskanje razlik in podobnosti,
- ♦ besedne igre,
- ♦ igre za ohranjanje fine motorike in gibljivosti prstov (origami, izdelava korald ...),
- ♦ razvrščanje podob v pravo časovno zaporedje ali glede na barvo oziroma obliko,
- ♦ igra spomin ipd.

Igro spomin, pri kateri iščemo pare, smo z udeleženci delavnic večkrat preizkusili. Po naši izkušnji so spomin najraje in najlažje igrali z odkritimi podobami.

Spominske kartice

Ob odhodu oseb z demenco in njihovih oskrbovalcev iz muzejskega okolja priporočamo, da prejmejo spominsko kartico s podobo izbranega predmeta ali umetnine iz muzejskih zbirk, ki jih hranite. Tako si lahko ob ogledovanju kartice prikličijo spomin na obisk. Za podoživljanje izkušnje lahko pripišete tudi iztočnice za pogovor, ki bodo po obisku muzeja v pomoč svojcem in oskrbovalcem.

Želimo si, da bi bil v prihodnosti naš skupni projekt v spodbudo vsem ustanovam, ki delujejo na področju kulture in umetnosti.

Ivana Kobilca, Kofetarca, 1888

Oglejte si umetnino.

Zemica, pokrita s krmeno žepico, s sladkilo kave v roki nadvojno zve v nas. Steča je v drobnihih trenutkih in majhnih stvarih, kajne?

Ali uživate v pitju kave?
Imate svojo najljubšo kavno sladkilo? Kako skuhamo kavo?

Ime
družinski pri

Za vsebino z demenco in umetnino kognitivni spretnosti v tematu gojijo v sodelovanju z Zdravstveno agencijo – Agencija Slovenije za varstvo zdravja pripravljene sočasno in usvajajoče delavnice ter člani družine Agencije Celo, ki proučijo vsaki svoj izkušnje v demenci in ...

Za vsebino z demenco in umetnino kognitivni spretnosti v tematu gojijo v sodelovanju z Zdravstveno agencijo – Agencija Slovenije za varstvo zdravja pripravljene sočasno in usvajajoče delavnice ter člani družine Agencije Celo, ki proučijo vsaki svoj izkušnje v demenci in ...

Hitro na objavo! Hitro na objavo! Hitro na objavo!

Logo of the Ministry of Health, the Ministry of Culture, and the National Institute for Demence Research and Care.

Skupaj pripomoremo
k demenci prijazni
družbi.

Viri in literatura

Gene D. COHEN, The creativity and aging study. The impact of professionally conducted cultural programs on older adults, *National collaborative on aging faculty publications*, 2006. Dostopno na: https://hsrc.himmelfarb.gwu.edu/son_ncafacpubs/2 (14. 12. 2021)

Borut ROVŠNIK, *Dostopnost dediščine starejšim občanom*, Ljubljana 2020

Laura T. SAFAR, State of the art and science. Use of art making in treating older patients with dementia, *AMA journal of ethics*, 8/16, 2014, str. 626–630

Justine SCHNEIDER, The arts as a medium for care and self-care in dementia. Arguments and evidence, *International journal of environmental research and public health*, 15/6, 2018, str. 1–11

Museum of modern arts. Foundations for engagement with art, New York 2009. Dostopno na: https://www.moma.org/momaorg/shared/pdfs/docs/meetme/Guides_Foundations.pdf

Museum of modern arts. Guide for museums, New York 2009. Dostopno na: https://www.moma.org/visit/accessibility/meetme/_assets/momaorg/shared/pdfs/docs/meetme/Guides_Museums.pdf

Reminiscence in open air museums. Results from the Erasmus+ project active ageing and heritage in adult learning, Östersund 2017. Dostopno na: https://www.beamish.org.uk/content/uploads/2016/10/aha_project_report.pdf

Pomočnik za delo z Alzheimerjem. Priročnik za delo z osebam z Alzheimerjevo demenco, Ljubljana 2020

Yasmín Martín VODOPIVEC, Izhodišča in osnovne smernice za vzpostavitev muzejskega programa za osebe z demenco in njihove sivoce v Sloveniji, *Argo*, 62/1, 2019, str. 46–57

Več informacij

Oddelek za izobraževanje in animacijo

T: (01) 24 15 415 / (01) 24 15 435

dejavnosti@ng-slo.si

www.ng-slo.si

*Muzeji so brami spominov. Ob muzej-
skih predmetih, ki so odraz kolektivne-
ga spomina, lahko pomagamo osebam
z demenco, da se povežejo z osebnimi
spomini in lastnimi izkušnjami.*

Rihard Jakopič, *Spomini*, (1912),
Narodna galerija